

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 37 Volume: 8 Issue: 37

Nisan 2015 April 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL BİLİMLER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VIEWS OF PRESCHOOL TEACHER CANDIDATES ON SOCIAL STUDIES

Özlem ŞİMŞEK ÇETİN*
Nadire Emel AKHAN**

Öz

Bu araştırmanın amacı Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlere yönelik görüşlerinin belirlenmesidir. Nitel araştırma yönteminden, durum çalışması modeli kullanılan araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim - öğretim yılının son iki haftasında üç farklı üniversiteden araştırmaya gönüllü olarak katılan Okul Öncesi Öğretmenliği 3. ve 4. sınıfında öğrenim gören 147 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılacak öğretmen adaylarının belirlenmesinde amaçlı örneklem yönteminden kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorular yardımıyla toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlere yabancı olmadığını, ilgi duyduklarını ve olumlu görüş taşıdıklarını söylemek mümkündür. Bu sonuçlar ışığında Okul Öncesi Eğitimi için ve Okul Öncesi Lisans Programı için Sosyal Bilimler ile ilgili ders ve etkinlik önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilimler, Okul Öncesi Eğitimi, Öğretmen Adayları.

Abstract

The purpose of this research is to explore the views of preschool teacher candidates on Social Sciences. The case study model among the qualitative research methods was used in the research. The research sample included 147 third- and fourth- year students from three different universities who voluntarily participated in the study in the last two weeks of 2013 – 2014 academic years. The participants were sampled through convenience sampling method among the purposive sampling methods. The research data was collected using open – ended questions prepared by the researcher and analyzed through descriptive analysis method. The research results suggested that preschool teacher candidates are quite familiar with and hold positive opinions on Social Sciences. In the light of these results, recommendations concerning classes and activities related to the Social Sciences were made for the preschool education and the preschool undergraduate program.

Keywords: Social Sciences, Preschool Education, Teacher Candidates.

Giriş

Sosyal Bilimler akademik ve ileri seviyede insan ilişkilerini inceleyen disiplinler topluluğu olarak tanımlanmakta ve Sosyal Bilimleri oluşturan her disiplin insan hayatını değişik yönden incelemektedir. Sosyal Bilimler "Tarih ekonomi, psikoloji, sosyoloji gibi toplum içindeki küme etkinliklerini, insan ilişkilerini ve toplum yaşayışını inceleyen bilimlere verilen genel isim" olarak ifade edilmektedir (Akt. Köken, 2002:110). Okul öncesi dönemdeki çocukların eğitiminde coğrafya, tarih, antropoloji, arkeoloji, ekonomi gibi Sosyal Bilimler alanındaki bazı konulara yer verilmektedir. Sosyal Bilimler alanındaki pek çok konu okul öncesi dönemdeki çocuklar için çok karmaşık olarak görülse de çocuk günlük hayatı içinde bu alanla ilgili deneyimleri yaşamaktadır. Aslında çocuklar dünyaya geldikleri ilk anlardan itibaren Sosyal Bilimlerin içinde yer almakta ve dünyayı keşfetmeye başlamaktadırlar. Erken çocukluk döneminden yani, bebeklik, yeni yürüme, okul öncesi ve ilkökul döneminden başlayarak çocuklar sosyal ve fiziksel çevrelerini fark ederler. Zaman içinde çevrelerinde genişleyen toplum hakkında daha fazla bilgi öğrenmeye ve bu sürecin sonunda kendilerini vatandaş olarak görmeye başlarlar (Mindes, 2005:1,3,5).

Çocuğun öğrenme yaşantısı kendini ve dünyayı keşfetmeye yönelik çabayla başlar. Çocuklar, fiziksel deneyimlerle kendi bedenlerini keşfettiklerinde diğer konuları, yönleri ve hareketleri öğrenmek için temel

* Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği.

**Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Eğitimi.

becerileri de kazanmış olurlar. Nesnelere konumlarını bilme, coğrafi bilgileri kazanmanın ilk adımıdır ve bu fiziksel dünyanın algılanıp anlamlandırılmasını sağlar (Güler ve Tuğrul, 2007: 31). Erken çocukluk döneminde coğrafya çok genel anlamda insan ve çevre etkileşimini anlamak ve bu konuda bilgi sahibi olmaktır (O'hara, 2000: 101). Okul öncesi dönemdeki çocukların coğrafya ile ilgili bilgi ve deneyimleri "konum, yön, yer, insan-çevre etkileşimi, hareket ve yöre (bölge)" temaları üzerinde odaklanmaktadır (Hannibal, Vasiliev ve Lin, 2002: 82-85; Schoenfeldt, 2002: 29; Seefeldt, 2005: 105; Wallace, 2006). Çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarında coğrafya bilgilerine temel oluşturacak birçok bilgiyi edinmek için deneyimler yaşar ve oyunlar oynarlar. Çocuklar çok az bir destekle coğrafyayı daha iyi anlayabilecekleri kavramları kazanacaklar, coğrafi kavramlarla ilgili farkındalık ve merak duygusunu geliştirebileceklerdir (Fromboluti ve Seefeldt, 1999: 1). Okul öncesi dönemde nitelikli resimli hikaye kitapları çocukların coğrafi kavramları keşfetmelerinde bir araç olarak kullanılabilir (Hannibal, Vasiliev ve Lin, 2002: 81).

Türkiye'de okul öncesi dönemde coğrafya eğitimine yönelik az sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalarda coğrafya eğitiminin okul öncesi dönemde önemini ve gerekliliği vurgulanmaktadır (Can Yaşar, İnal, Uyanık ve Yazıcı, 2012; Güler ve Tuğrul, 2007; Ünlü, 2001). Ünlü ve Alkış (2006) ise okul öncesi öğretmeni yetiştiren lisans programı içinde coğrafya eğitiminin yer alması gerektiğini belirtmektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocukların eğitimde yer alabilecek, Sosyal Bilimler içinde yer alan bir konu da tarihtir. Ancak, tarih eğitimiyle ilgili olarak genel ve yaygın düşünce bu alanla ilgili eğitimin ilköğretim müfredatı içinde yer alabileceği çünkü küçük çocukların tarihleri ve kişilerin isimlerini akılda tutmalarının mümkün olamayacağı şeklindeki düşüncelerdir. Oysaki tarih, çocukların doğal merakları sonucunda ortaya çıkan pek çok sorusunu cevaplamaktadır (Akt. Güler ve Tuğrul, 2007: 33). Tarih zaman odaklı çalışmalardır ve geçmiş hakkında bildiklerimizi içerir (Seefeldt, 2005:108). Okul öncesi dönemde çocuklar tarihle ilgili zaman, geçmiş, değişim, yer, insanlar, olaylar gibi temel kavramları edinebilirler (Seefeldt, 2005:108; Wallace, 2006). Okul öncesi dönemdeki çocuklar dünyayı kendi deneyimleriyle anlamlandırmaya çalışırlar. Zaman kavramı diğer kazanımlardan farklı değildir, çocuklar zaman kavramını da ancak kendi deneyimleri ile öğrenebilirler. Örneğin, "Ben daha önce bebektim ama şimdi büyüdüm. Doğum günüm Kasım'da" gibi ifadeleri kullanarak kendi yaşantısı içinde zaman kavramını anlamaya çalışır. Gün içinde yaşanan rutin etkinliklerde çocuklar için zaman kavramını anlamının başka bir yoludur. Çocuklar günlük etkinliklerin belli zamanlarda yapıldığını, gün içinde hikâyeye okuma, yemek gibi bazı etkinliklerin yapıldığını fark ederler (Wallace, 2006). Günlük hayat çocukların tarihi anlamalarını kolaylaştıran çok sayıda somut deneyimi içinde barındırır. Bebeklik kıyafetlerini gören altı yaşındaki çocuğun ayaklarının küçüklüğüne şaşırması, dedesinin ve anneannesinin düğün fotoğraflarını gördüğünde yaşlanmanın nasıl bir değişim olduğunu anlaması, çocuklar için tarih kavramlarını kazanmada kendi yaşantısından örnekler oluşturmaktadır (Güler ve Tuğrul, 2007: 33). Yapılan araştırmalar okul öncesi dönemdeki çocukların tarihle ilgili kavramları edinebildiklerini göstermektedir. Coşkun-Keskin ve Daysal-Ersoy (2012) yaptıkları çalışmada, geçmişte yaşayan bir kişi ve tarihi olguların öğretimi için çocukların bilişsel gelişim düzeyleri dikkate alınarak gerçek yaşam deneyimlerine dayalı etkinlikler gerçekleştirilmiş ve çocukların bu tür konuları öğrenebileceği görülmüştür. Ayrıca Coşkun-Keskin ve Kırtel (2012) ise yaptıkları çalışmada çocukların sosyo-kültürel eğitim bağlamında; akıl ve mantık yürütme ile problem çözme becerilerini kullandıklarını; günlük hayatla ilişkilendirmeler yaptıklarını, neden sonuç ilişkisi kurduklarını, empati kurabildiklerini ve geçmiş algısı ile zaman kavramına sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

Sosyal Bilimlerde yer alan eğitim alanlarından biri de ekonomidir. Çocuklar ekonomik dünyanın önemli bir parçasıdır. Çocukların ekonomik alışverişleri anlamalarıyla ilgili yapılan araştırmalar iki ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlardan ilki psikologlar ve sosyologlar tarafından yürütülen çalışmalardır. Bu çalışmalarda, çocukların ekonomik kavramlara yönelik algılarını gelişimsel teorilerle ilişkilendirilmiştir. İkincisi ise ekonomistler ve ekonomi eğitimcileri yürütülen çalışmalardır. Bu çalışmalarda ise ekonomi okuryazarlığının ölçümlerine odaklanılmıştır (Gianinno ve Crittenden, 2005: 552-553). Ekonomiye yönelik kavramları algılama yaşlara göre farklılık göstermektedir. Çocuklar ekonomiye yönelik kavramları somuttan soyuta, özelden genele doğru bir gelişim göstermektedir. Ekonomik kavramlarla ilgili çeşitlilik gösteren karmaşık cevaplar yaşla birlikte artmakta ve "bilmiyorum" cevabı azalmaktadır. Yaş ilerledikçe ekonomiye yönelik bilgi düzeyinin arttığı görülmektedir (Bayhan, Yükselen ve Kaysılı, 2007: 11).

Çocuklar günlük yaşantılarının içinde sürekli olarak ekonomiyle ilgili pek çok bilgiyle karşılaşmaktadırlar. Bazen ailelerini kendileri için bir şeyler alırken gözlemlerler bazen de doğrudan kendileri alışveriş yaparlar. Çocuklar alışveriş sırasında istedikleri şeyler ile ihtiyacı olan şeyler arasında seçim yapmak zorunda kalırlar. Okul öncesi ve ilköğretim dönemindeki çocuklar ekonomi ile ilgili bazı kavramların farkındırlar. Bu kavramları doğrudan deneyimleri aracılığıyla elde ettikleri gibi, bazı kavramlar da öğretmenler tarafından kazandırılabilir. (Seefeldt, 2005:112). Çocuklara her konuda olduğu gibi ekonomiye yönelik konularda da bilgi ve gelişim düzeyine uygun eğitim vermek önemlidir. Yaşamımızın

bir parçası haline gelmiş bulunan ekonomik durumların çocuklar tarafından doğru algılanması ve yetişkinlik döneminde uygun tavır ve davranışlar geliştirmeleri açısından da önem taşımaktadır. Özellikle tüketim çılgınlığının artması ile birlikte çocukluktan başlayan bir eğitim gerekli hale gelmiştir (Bayhan, Yükselen ve Kaysılı, 2007:11).

Okul öncesi dönemde çocuklara ekonomiyle ilgili kazandırılacak temel kavramlar aşağıda sıralanmıştır:

- Kaynakların sınırlılığı, sınırlılık (scarcity- kıtlık): İnsanların istekleri her yerde sınırsızdır ama kaynaklar sınırlıdır.
- Kaynakların kullanımında karar vermek gereklidir.
- Üretimin amacı ve tüketim, değiş- tokuş (takas) kavramı, paranın eşya ve hizmet gibi ihtiyaçları karşılamak için kullanıldığı ve bu ürünlerle değiş tokuş edildiği fikrini kazanma
- Kariyer: çocukların gelecekteki rolleri ve meslek seçimlerini planlamalarına yönelik eğitim almaları (Seefeldt, 2005: 112).

Çocuklar günlük yaşantılarında kaynakların sınırlılığı (kıtlık) kavramı ile ilgili pek çok deneyim yaşarlar. Örneğin kullandıkları materyalleri ve enerji kaynaklarını korumak zorundadırlar. Kendilerine sağlanan kaynaklar doğrultusunda isteklerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalarıdır. İhtiyaçlarını karşılamakta karar verme sorumluluğunu almayı ve bu kararın sonuçlarını kabul etmeyi öğrenmelidir. Çocuklar için başka bir ekonomi kavramı da müşteri ve üretici olmaktır. Çocuklar bazı üretimlerin hizmet bazılarının ise eşya olduğunu ve bunları satın almak için paraya ihtiyaç olduğunu anlamaya başlarlar. Üretimle birlikte çalışma kavramı da gelişir. Üretimin sağlanabilmesi için çeşitli alanlarda iş (meslek) yapmak gerekir. Çalışma yaşantısı okul öncesi ve ilkököl dönemindeki çocuklar için uzak bir gelecek olabilir, ancak gelecekteki kariyer planlarını yapmak için eğitim almayı ve bu yönde olumlu tutum geliştirmeyi öğrenmek için çok erken değildir (Seefeldt, 2005: 113).

Okul öncesi dönemdeki çocukların eğitiminde antropoloji, arkeoloji gibi Sosyal Bilimlerin karmaşık gibi görünen bazı alanları da yer almaktadır. Antropoloji, insanların kültürel, sosyal, fiziksel gelişimlerini; davranışlarını ve kökenlerini inceleyen bilim dalıdır. Antropoloji aracılığıyla çocuklar kendi kültürlerini ve başka kültürleri öğrenme, bunlar arasında karşılaştırma yapma olanağı bulmaktadırlar. Özellikle başka kültürleri anlatan hikaye kitapları çocuklar için çok eğlencelidir. Arkeoloji ise tarih öncesi dönemdeki anıtlar, yapılar, kemikler ya da diğer kalıntıları inceleyen bilim dalıdır. Erken çocukluk döneminde arkeoloji ile ilgili konuların detaylı bir şekilde öğretilmesi yerine çocukların ilgilerinden yola çıkarak eğitim verilmesi gerekmektedir. Örneğin okul öncesi dönemde arkeoloji ile ilgili çocukların en çok ilgisini çeken konulardan biri dinazorlardır. Elbette okul öncesi dönemde arkeoloji ile ilgili tek konu dinazorlar değildir, çocukların ilgisini çeken başka konularda programda yer alabilir. Bu tür karmaşık konuların öğretiminde çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olarak hazırlanmış hikâye kitapları da etkili bir şekilde kullanılabilir (Wallace, 2006).

Sosyal Bilimler denildiğinde çoğunlukla karmaşık ve okul öncesi dönemdeki çocuklar için gelişimsel açıdan uygun olmayan konular akla gelmektedir. Ancak Sosyal Bilimler çocuğun günlük hayatı içinde var olan, sık sık somut örneklerle deneyim yaşadığı çocuğun hayatı anlamasını kolaylaştıran bir alandır. Çoğu zaman çocuk bu bilgileri kendiliğinden kazanır, ancak bazı zamanlarda yapılandırılmış etkinlikler aracılığıyla farkındalığının artırılması gerekli olabilir. Çocuğun farkındalığının artması diğer alanlarda olduğu gibi öğretmenin tutumu, algısı, bu alandaki bilgi düzeyi ve farkındalığı ile yakından ilgilidir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimler hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yönteminden, durum çalışması modeli kullanılmıştır. Nitel bir araştırma modeli olan durum çalışmaları, "bir olayı değerlendirmek" amacıyla, bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşımdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010: 273). Durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri, ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerinde odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 77). Bu nedenle bu çalışmada Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimler ve disiplinlerine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla durum çalışması modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim - öğretim yılının son iki haftasında üç farklı üniversiteden araştırmaya gönüllü olarak katılan Okul Öncesi Öğretmenliği 3. ve 4. sınıfında öğrenim gören

147 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılacak öğretmen adaylarının belirlenmesinde amaçlı örneklem yönteminden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, öğretmen adaylarının kendi el yazılarıyla düşüncelerini detaylı bir şekilde sunacağı düşüncesiyle açık uçlu sorular aracılığıyla toplanmıştır. Bu açık uçlu sorular araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve Sosyal Bilgiler ve Okul öncesi eğitimi alanındaki uzmanların önerileri alınarak düzenlenmiştir. Sorular ayrıca çalışma grubu dışında olan 10 Okul Öncesi öğretmen adayına sorulmuş ve uygulanabilirliği kontrol edilmiştir. Öğretmen adaylarının sorulara verdikleri yazılı cevaplar betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224).

Betimsel analizde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Elde edilen nitel verilerin sayısallaştırılması yoluna gidilerek veriler frekanslarla birlikte sunulmuştur. Ayrıca bulguların sunumunda öğrencilerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Çalışma grubundaki her öğrenciye bir numara verilmiş ve (K1, K2, E1, E2...) şeklinde her öğretmen adayına cinsiyetine göre bir kod verilmiştir. Araştırmada araştırmacı haricinde bir başka araştırmacı tarafından da toplanan verilerin analizinde yardım alınmış ve araştırmacılar arasındaki güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği; $Güvenirlik = Görüş Birliği (71) / (Görüş Birliği(71) + Görüş Ayrılığı(4))$ şeklindeki güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda kodlamaların güvenilirliği yüzde 94 olarak hesaplanmış ve araştırmanın analizinin güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

1.Okul öncesi öğretmen adayları kendilerini hangi bilim dalına yakın hissetmektedirler?

Tablo 1.Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kendilerini Yakın Hissettikleri Bilim Dalı

Bilim Dalları	f
Fen Bilimleri	67
Sosyal Bilimler	66
Sağlık Bilimleri	14

Okul Öncesi öğretmen adaylarına kendilerini hangi bilim dalına yakın hissettiklerini ve bunun nedenini sorduğumuzda, öğretmen adaylarının birbirine eşit oranda Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler alanlarına kendilerini yakın hissettikleri cevabını görmekteyiz. Ayrıca bazı öğretmen adayları ise kendilerini Sağlık Bilimlerine yakın hissettiklerini söylemişlerdir. Okul Öncesi Öğretmenliği programında Sosyal Bilimlerle ilgili fazla ders olmamasına rağmen diğer alanlar kadar ilgi gördüğünü söylemek mümkündür. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şunlardır:

Kendimi fen bilimlerine daha yakın hissediyorum çünkü deney yapmayı seviyorum. Bir olayın ya da durumun oluş nedenini, oluşmasını, inceleme yaparak gözlem yaparak bulmayı seviyorum. Kısacası keşfetmeyi seviyorum. 34ÖA

Fen bilimleri çoğunlukla çünkü içinde bulunduğumuz çevre ile ilgili bilgiler içeriyor. Ayrıca son zamanlarda doğa olaylarına ilğim artmaya başladı. Kişilik olarak da deney, buluş, gözlem gibi olaylara yatkınlığım var. Bilimsel araştırmalarla ilgili haberleri okumak veya herhangi bir şekilde üzerinde düşünmek hoşuma gidiyor. 89ÖA

Sosyal Bilimleri benim için daha önemli. Öncelikle sosyal konuları daha zevkli ve eğlenceli buluyorum. Çünkü Sosyal Bilimler insanı ve toplumu inceler. Toplumun birer üyesi olarak Sosyal Bilimlere hakim olmamız gerektiğini düşünüyorum. 9ÖA

Sosyal Bilimlere kendimi daha yakın hissediyorum. Çünkü insanlarla doğru iletişimin ve insanları doğru anlamının önemine inanıyorum. Ayrıca geçmişimizi ve tarihimizi bilmenin önemli olduğunu düşünüyorum. 53ÖA

Sağlık bilimleri yaşamımızın vazgeçilmez bir konusudur. Bazılarımız fen, bazılarımız sosyal alanlarda uzmanlaşabiliriz ama tüm insanlar sağlık konularında konuşur, bazıları belli konularda uzmanlaşır ama herkes sağlık konularına kafa yorar. 67ÖA

Sağlık bilimlerine daha fazla yatkınlığım var. Ayrıca kardeşim kronik böbrek yetmezliği yaşıyor. Biz bunu bir yıldır biliyoruz oysaki o altı yıldır hastaymış. Bu sayede vücudun bize gönderdiği hastalık sinyallerini üzerinde durmamız gerektiğini öğrendim. Doktorların bile anlam veremediği ya da incelemediği bazı durumlarda biz bedenimizi tanırsak onlara yardımcı olabiliriz. Bununla alakalı olarak neyden ne kadar

yemeliyiz, hastalıklardan korunma yolları, kişisel bakım gibi şeyler okumaya araştırmaya başladım. O nedenle sağlık bilimlerinin insanın yaşamında daha önemli olduğunu düşünüyorum. 112ÖA

2.Okul öncesi öğretmen adayları Sosyal Bilimleri nasıl açıklamaktadır?

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilimler Hakkındaki Görüşleri

Sosyal Bilimleri	f
Disiplinler ile açıklayanlar	69
Toplum olarak açıklayanlar	27
İnsan ilişkileri olarak açıklayanlar	24
Ders olarak açıklayanlar	16

Okul öncesi öğretmen adaylarından Sosyal Bilimleri açıklamaları istendiğinde adaylardan 11'i soruyu ya boş bırakmış ya da bilmeyorum- açıklayamam şeklinde cevap yazmışlardır. Soruya cevap veren adayların ise genel olarak Sosyal Bilimleri doğru ve anlaşılır şekilde açıkladıklarını söylemek mümkündür. Öğretmen adayları Sosyal Bilimleri disiplinleri ile toplumsal amaçları ile insan ilişkileri bakımından ve Sosyal Bilimler dersi içerisinde bir ders olarak açıklamışlardır. Bu öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şu şekildedir:

Sosyal Bilimler başta tarih, coğrafya konularından oluşan bir bilim dalıdır. Ayrıca ilgilendiği başka alanlar da vardır. Ekonomi, sosyoloji ve psikoloji gibi. Bunlar bir araya geldiğinde Sosyal Bilimleri oluşturur. 24ÖA

Sosyal Bilimlerin alanı çok geniştir. İçinde birçok konusu vardır. Bunlar tarih, coğrafya, vatandaşlık, insan hakları, siyaset, hukuk, sosyoloji gibi belli başlı alanlardır. Bu alanların konusu temelinde insan ve insanın bu alanlarla ilişkisidir. 77ÖA

Sosyal Bilimler toplumu ve toplum içerisinde görülen hadiseleri konu alır. Toplumda insanlardan oluşur. İnsanların toplum içindeki sorunsuz yaşaması için bilimsel bilgi üretir. 63ÖA

Sosyal Bilimlerin diğer adı da toplum bilimidir. Konusu ve uygulama sahası toplumdur. Fen bilimleri de toplumu inceler fakat bunu deneyle daha bilimsel metotlarla yapar. Sosyal Bilimler ise tamamen toplumu gözlemle kontrol eder. Toplum sürekli değişir. Sosyal Bilimler de bu değişimi takip eder. 90ÖA

Sosyal Bilimlerin konusu insanlar ve insanlar arasındaki ilişkidir. Ekonomik anlamda, politik anlamda ve her anlamda insanlar ilişkisi içerisinde. Bu ilişkilerin sağlıklı işleyebilmesi için Sosyal Bilimler çalışma yapar. 15ÖA

Sosyal Bilimler hayatın kendisidir bence. Hayat içerisinde insanlar türlü türlü işlerle uğraşırlar. Amaçları hayatta kalmak ve yaşadıkları hayatı sorunsuz kaliteli geçirmektir. İşte insanların çevresiyle münasebetlerine her anlamda değer katmak için çalışmalar yapan da Sosyal Bilimler alanıdır. 2ÖA

Sosyal Bilimler okullarda sosyal bilgiler içerisinde gösterilen bir derstir. Sosyal Bilimler liseler ve üniversitelerde ayrı ayrı bilimler olarak okutulurken (Örneğin tarih ve coğrafya) ilköğretimde ise sosyal bilgiler dersi içerisinde okutulan bir derstir. 56ÖA

Sosyal Bilimler bir bilim dalıdır. Kapsamına giren pek çok konu vardır. Bu alanlar kendi içinde bilimsel araştırma yaparlar. Ayrıca okullarda öğrencilerin seviyesine göre ders olarak da okutulabilirler. Mesela bu amaçla Sosyal Bilimler liseleri kurulmuştur. Ayrıca üniversitelerde de her bir sosyal bilim alanını temsilen kürsüler vardır. 121ÖA

3.Okul öncesi öğretmen adayları Sosyal Bilimleri neye benzetmektedirler?

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmen Adayları Sosyal Bilimler İle İlgili Metaforları

Sosyal Bilimler metaforları	f
Toplum	18
Orman	12
Nar	11
Ağaç	10
Topluluk	9
Hayat	9

Evren	8
Geçmiş	7
Haberler	6
Dünya	5
Belgesel	5
Gökyüzü	4
Dünya haritası	4
Mercek	4
Ayna	3
Kum saati	3
Bilim adamı, soy ağacı, kitap, dünya, güneş, profesör, uzay	2
Zekâ küpü, taç, yıllanmış şarap, anayasa, teknoloji, antika dükkânı, büyük şato, tarihi film, anı defteri, rehber, puzzle, eskici, çorba, pizza, arı kovanı	1

Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlere yönelik algılarını tespit etmek için “Sosyal Bilimleriya benzetiyorum. Çünkü” cümlesini tamamlamalarını istedik. Öğretmen adayının cevapları incelendiğinde genel olarak Sosyal Bilimler ile ilgili olumlu metafor geliştirdikleri söylenebilir. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şu şekildedir:

Sosyal Bilimler topluma benzetiyorum. Çünkü konusu toplumdur. 71ÖA

Sosyal Bilimler ormana benzetiyorum. Çünkü orman gibi ağaçlardan oluşan bir topluluk gibidir. 104ÖA

Sosyal Bilimleri evrene benzetiyorum. Evrendeki değişim ve akış Sosyal Bilimlerin sayesinde rayında gidiyor. 35ÖA

Sosyal Bilimler kum saatine benzetiyorum. Çünkü zamanı ve sürekliliği konu alır. 97ÖA

Sosyal Bilimler taca benzetiyorum. Çünkü aklıma direkt başında taç bulunan heybetli bir imparator geliyor. 11ÖA

Sosyal Bilimleri arı kovanına benzetiyorum. İnsanlarda arı kovanı gibi bir yerde toplu olarak yaşıyorlar. Üretiyor, hayat mücadelesi veriyor. 108ÖA

4.Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlerin disiplinlerinin alanlarında kullanımına yönelik görüşleri nelerdir?

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilimlerin Disiplinlerinin Alanlarında Kullanımına Yönelik Görüşleri

Sosyal Bilimler Disiplinleri	Okul Öncesi dönemdeki çocuklara eğitim verilmelidir	Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programında eğitim verilmelidir
	f	f
Tarih	147	34
Coğrafya	147	134
Ekonomi	92	11
Sosyoloji	102	93
Siyaset Bilimi	2	6
Psikoloji	11	147
Arkeoloji	78	-
Hukuk	75	-
Antropoloji	14	-
Sanat Tarihi	123	137

Okul Öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlere disiplinlerinin kendi okudukları alanda ve çalışacakları alanda kullanımına yönelik her disiplin için “Bu disiplin ile ilgili okul öncesi dönemdeki çocuklara eğitim verilmeli midir? Örnek vererek açıklayınız.” ve “Bu disiplin ile ilgili Okul Öncesi Öğretmenliği programında eğitim verilmeli midir? Açıklayınız” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının tamamı “tarih ve coğrafya” disiplinlerinin okul öncesi dönemdeki çocuklara eğitiminin verilebileceğini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şöyledir:

Tarih konuları çocukların yaş seviyesine göre planlanarak verilebilir. Kişiliğin temellerinin atıldığı yaşlarda Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, araştıran bir birey olma alışkanlığı kazandıracağını düşünüyorum. Örneğin hikâye, belgesel-film izleme yoluyla tarih konularını verebiliriz. 13ÖA

Coğrafya olmadan yaşadığımız mekânın bir önemi olmaz. Çocuğun yaşadığı mekânı öğrenmesinden doğal bir şey olamaz. Aslında ilk öğrenmelerinin içinde coğrafya mevcut. Sistemli şekilde ise hava

durumlarını, mekânsal konum çalışmalarını, yaşadığı yer ve ülkemiz içindeki konumu vs. konular gösterilebilir. 41ÖA

Öğretmen adaylarından 34'ü tarih disiplini ile ilgili Okul Öncesi Öğretmenliği programında eğitim alabileceklerini fakat diğer öğretmen adayları ise tarih ile ilgili ders almak istemediklerini dile getirmişlerdir. Tarih dersleri görmek isteyen adayların büyük çoğunluğu ise okul öncesi dönemde öğrencilere nasıl tarih öğretebileceklerini gösteren örnekler içeren bir dersin yararlı olacağını söylemişlerdir. Bir öğretmen adayının cevabı şu şekildedir:

Tarih dersleri konu ağırlıklı olarak değil de çalıştığımız alana yönelik uygulamalar gösteren örnek bir ders olarak verilebilir. Yoksa tarih çok geniş bir dönem. Dört yıllık eğitimimiz boyunca hepsini almak hem imkânsız hem de yorucu ve sıkıcı olur. 132ÖA

Tarih dersi zaten birinci sınıfta görüyoruz. Ayrıca bir tarih dersine gerek yok. Programımız olabildiğince ağır zaten. 39ÖA

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun coğrafya disiplini ile ilgili programlarında ders almalarının yararlı olacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Coğrafya disiplini programımızda olmasın diyen öğretmen adayı ise yoktur. 13 öğretmen adayı soruyu boş bırakmıştır. Bir öğretmen adayının cevabı şu şekildedir:

Coğrafya çocukların en çok merak ettiği konuların başında gelir. Bu meraklarını giderecek eğitici ve eğlendirici etkinlikler bulmak ise bize kalıyor. Bu nedenle programımız içerisinde bize coğrafi konularla ilgili hem etkinlik hem küçük geziler planlamayı öğreten derse ihtiyacımız var. 122ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarına ekonomi disiplini ile ilgili hem uygulama sahaları hem de kendi programları ile ilgili görüşlerini sordüğümüzda ise 92 öğretmen adayı ekonomi konularının gösterilebileceğinden diğer adaylar ise ekonomi konularının o yaş grubu için uygun olmadığını söyle ifade etmişlerdir:

Çocuklar aileleri ya da arkadaşları arasında birçok ekonomi ile ilgili paylaşım yaşıyor. Okul öncesi kurumuna gelen bir çocuğun ben parayı, almayı, istemeyi bilmiyorum dediğine rastlayamayız. Madem hayat onları o yaşta bile belli bir seviyeye getiriyorsa biz neden bunu işlemeyelim. Ekonomi eğitimini gerekli ve mantıklı buluyorum. Oyunlarla ve drama etkinlikleri ile ekonomi eğitimi verilebileceğini düşünüyorum. 75ÖA

Ekonomi ağır ve karmaşık konulardan oluşur. Çocuk bir süngerdir mantığı ile hareket edemeyiz. O nedenle ekonominin onlara ağır geleceğini düşünüyorum. 17ÖA

Okul öncesi öğretmen adayları ekonomi disiplinini kendi programlarında görme konusunda ise oldukça az bir aday olumlu yanıt vermişlerdir. Öğretmen adaylarının bir kısmı soruyu boş bırakırken bir kısmı ise ekonomi dersinin gereksiz olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şöyledir:

Ekonomi herkes için var. Öğretmeni, doktoru, işçisi, memuru ya da sokaktaki işsiz vatandaşa kadar herkes için. O nedenle bizim öncelikle bilinçli bir vatandaş olarak medyadaki haberleri takip edebilmemiz için ya da en basiti cebimizi kontrol edebilmemiz için ekonomiyi öğrenmemiz gerekir. 142ÖA

Ekonomi konularına ya da dersine programda hiç gerek yok. Programımızla bir ilgisini kuramıyorum. 51ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarından 102 aday sosyoloji disiplininin okul öncesi dönemdeki çocukları için gösterilmesini uygun bulduklarını diğer adaylar ise uygun bulmadıklarını ise şöyle ifade etmişlerdir:

Sosyoloji bir toplum bilimidir. İnsan toplum içerisinde yaşayan bir varlıktır. Bu bebeklikten ölümüne kadar devam eder. Dolayısı ile çocuğunda toplumda bir statüsü vardır. Onunda paylaşımında bulunduğu aile, okul ve arkadaş grubu içerisindeki ilişkilerine sosyoloji konularından basit etkinliklerle destek verebiliriz. Bunun için drama etkinliklerinden ve örnek olaylardan yararlanılabilir. 5ÖA

Sosyoloji hakkında detaylı bir bilgim yok. O nedenle okul öncesi dönemde nasıl verilebileceği konusunda fikir yürütemiyorum. Ama sanırım o dönem için üst düzeyde bilgiler içerdiğinden gösterilmemesi uygun olur. 91ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarından 93 aday kendi programları için sosyoloji dersinin yararlı olacağını düşündüklerini diğer adaylar ise sosyoloji dersi istemediklerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

Sosyoloji toplumu anlamamız ve çevremizle sağlıklı iletişim kurmamız için faydalı bir bilimdir. Bir öğretmen olarak çalıştığım ortamla ve velilerle iletişimimde bana faydalı ipuçları verebileceğine inanıyorum. 70ÖA

Sosyoloji dersinin programımız için çok gerekli olmadığı kanısındayım. Zaten geçmişten gelen bilgi birikimimiz var üstelik alana yönelik konulara daha çok ihtiyacımız var. 36ÖA

Okul öncesi öğretmen adayları Sosyal Bilimler içerisinde hem uygulama alanlarında hem de kendi programlarında en düşük katılımı siyaset bilimine göstermişlerdir. Öğretmen adaylarından sadece 2'si okul öncesi dönem için siyaset bilimi konularının verilebileceğini söyle dile getirmişlerdir:

Siyaset bilimi aslında çocuğun kendi yaşantısı içerisinde en az çağrışım kuracağı alandır. Bizzat kullanmadığı, içinde yer almadığı bir alandır. Fakat ben bu dönem için küçük canlandırmalar verilerek oy kullanmanın, yönetilmenin, başkan seçmenin öneminden vatandaşlık konuları ile ilişki kurularak vermenin zamanı olduğu inancındayım. 19ÖA

Siyaset konularından çocuklar en alt düzeyde bilgilendirilebilir. Örneğin ülkeyi kimin yönettiği, başbakan, cumhurbaşkanının kimler olduğu drama ile öğrenebilirler.

Öğretmen adaylarından olumsuz yönde görüş bildirenlerden bir aday ise söyle cevap vermiştir:

Siyaset insanlara güvensizliği ve yalanı anımsatır. O nedenle okul öncesi dönem çocukları için çok erken olduğunu düşünüyorum. Siyaset konuları detaylı ve üst düzey konular içerdiğinden dolayı da kafalarını karıştırır zaten anlayamazlar. 84ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarından sadece 6'sı siyaset bilimi ile ilgili ders istediklerini diğer adaylar ise ders görmek istemediklerini şöyle dile getirmişlerdir:

Siyaset bilimi ilgili her ne kadar az bilgi sahibi olsam da halkın her kesimini ilgilendirdiğini düşünüyorum. Hemen herkes siyaset konusunda fikir yürütmeyi konuşmayı sever. Oy kullanan herkesin bu bilim hakkında doğru bilgilendirilmesi gerekir. O nedenle siyaset biliminin temel taşlarını gösteren fazla detay içermeyen bir ders yararlı olacaktır. 44ÖA

Siyaset konularına ilgi duyuyorum. Fakat lisans programımız içerisinde bir ders olarak çok gereksiz buluyorum. Uygulama anlamında da yararlanabileceğim bir alan değil. 29ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarından sadece 11 aday okul öncesi dönemdeki çocuklar için psikoloji eğitimi verebiliriz derken diğer adaylar psikolojinin okul öncesi dönem çocukları için uygun olmadığını ifade etmiştir. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şöyledir:

Çocuğun içinde bulunduğu bir çevresi vardır. Bu çevre ile sürekli iletişim içerisinde. Çocuk içinde bulunduğu çevreyi daha iyi anlayabilmesi için empati kurabilmeli ve karşısındakinin duygu ve düşüncelerini anlamayı öğrenmesi gerekir. İçine girdiği durumları daha rahat anlatır. Bunu yaparken öncelikle kendini tanımasına yardımcı olacak etkinlikler düzenlenebilir. 119ÖA

Psikolojinin konularını çocukların yaş düzeylerine göre anlatmak çok zordur. Üstelik anlamalarına gerekte yoktur. 31ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarının tamamı kendi lisans programları için psikoloji disiplini ile ilgili ders görmek istediklerini ise şu şekilde dile getirmişlerdir:

Öğretmen olacağımız için öncelikle psikolojiden anlamamız gerekiyor. Üstelik çalışacağımız yaş grubu çok önemli. Öğrencilerimizin kişiliklerinin temelini atıldığı bir dönemde her bakımdan doğru bir yaklaşımla eğitim almaları şart. Bu nedenle duygularını, düşüncelerini hatta söylemek istediklerini tam ifade edemedikleri bir dönemde onları okuyabilmemiz gerekmektedir. O nedenle insan ve özellikle çocuk psikolojisi ile ilgili derslere ihtiyacımız vardır. 62ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarına arkeoloji disiplini okul öncesi dönemde ve lisans programlarında göstermekle ilgili düşünceleri sorulduğunda adayların hiçbiri arkeoloji disiplini lisans dersleri içerisinde görmek istemediğini dile getirmişlerdir. Adaylardan 78'i ise okul öncesi dönem çocukları için arkeoloji biliminden yararlanılabileceğini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şöyledir:

Arkeoloji keşfetmenin bilimidir. Okul öncesi çağ çocukları merak ve keşfetme dönemidir. Özellikle somut verilerle çalışması işimizi kolaylaştırır. O nedenle müzelerdeki etkinlikler, sınıfta yapabileceğimiz çalışmalar ve bilim çocuk gibi yardımcı kaynaklar çocukların keşfetme duygusunu yararlı bir şekilde geliştirebilir. 8ÖA

Arkeoloji okul öncesi dönem çocukları için gereksiz bilgi içerikli bir alandır. 12ÖA

Arkeoloji konularını Okul Öncesi Programı için uygun bulmuyorum. Ne meslek yaşantımızda ne de diğer uğraşlarımızda bize yararlı olamaz. Bu konuda meraklı olanlar hobi olarak isterlerse uğraşabilirler. 79ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarına hukuk bilimini okul öncesi dönemde ve lisans programlarında göstermekle ilgili düşünceleri sorulduğunda adayların hiçbiri hukuk bilimini lisans dersleri içerisinde

görmek istemediğini dile getirmişleridir. Adaylardan 75'i ise okul öncesi dönem çocukları için hukuk biliminden yararlanılabileceğini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şöyledir:

Çocuklar doğuştan bir takım haklara sahiptir. Bu hakları bilme ve kullanma konusunda bilinçli bir eğitim almaları gerekir. Hikâye çalışması ve drama etkinlikleri ile hukuk konularından yararlanarak bazı kavramlar çocuklara kavratılabilir. 92ÖA

Zaten çocuklara sosyal duyuşsal alanda hak, eşitlik gibi kavramları verdiğimiz için ayrıyeten hukuk konularına girmeye gerek yoktur. 43ÖA

Okul Öncesi Programında hukuk konularını içeren bir ders olmasına gerek yoktur. Basit düzeyde bilgi düzeyimiz var zaten öğretmen olunca da daha detaylı bir bilgiye ihtiyacımız olmaz. 48ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarına Antropoloji bilimini okul öncesi dönemde ve lisans programlarında göstermekle ilgili düşünceleri sorulduğunda adayların hiçbiri Antropoloji bilimini lisans dersleri içerisinde görmek istemediğini dile getirmişleridir. Adaylardan sadece 14'ü okul öncesi dönem çocukları için Antropoloji biliminden yararlanılabileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca adayların cevapları incelendiğinde büyük çoğunluğunun antropoloji hakkında bilgi sahibi olmadığını söylediği görülmektedir. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şöyledir:

Okul öncesi çocukları için farklı kültürler ve ırkları tanımak ve aynı dünyada birbimizle etkileşim içinde yaşadığımızı görmek hem eğitici hem de eğlendirici olabilir. 32ÖA

Antropoloji biliminin konusu ve çalışma sahası hakkında pek bilgi sahibi değilim. Bence çocuklara öğretmeye gerek yok. 23ÖA

Programımızda olmasını istemezdim. Zaten çok bilgi sahibi de değilim. Sanırım ırklarla ilgileniyor. Globalleşen dünyada ırk kavramı artık çok ta geçerli olmasa gerek. O nedenle alanımla da bağlantı kuramıyorum. 82ÖA

Okul öncesi öğretmen adaylarına son olarak sanat tarihini okul öncesi dönemde ve lisans programlarında göstermekle ilgili düşünceleri sorulduğunda adayların büyük çoğunluğu her iki program içinde olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarının cevapları incelendiğinde adayların sanat tarihi disiplini sadece sanat etkinlikleri olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle sanat etkinliklerinin zaten okul öncesi dönemde ve lisans programında olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şöyledir:

Her insanın içinde sanatın bir dalı ile ilgili bir yan bulunduğuna inanırım. Bunun da çocukluk çağlarında beslendiğinde açığa çıktığını düşünüyorum. Bu yüzden çocukların sanatla iç içe olmaları eğitimlerini zevkli bir oluşum içine sokar. Müze gezileri, sınıf içinde oyun hamurları ile yapılabilecek etkinlikler ve her türlü müzik, resim faaliyetleri bu alanın verilmesini sağlar. 28ÖA

Ben sanatın insan gelişimine katkısı olduğuna inanıyorum. Bizim programımız için sanatla ilgili dersler hem kendimiz hem de çalışacağımız alan için katkı sağlar. 32ÖA

Müzik, sanat ve drama derslerimiz zaten var. Farklı bir dersin daha olmasına bence gerek yok.42ÖA

Okul öncesi dönem için pek çok sanat etkinliği yapılmaktadır. Sanat tarihi gibi bir alanı anlatmak yersiz. Farklı bir ders olmamalıdır.3ÖA

5.Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlerin disiplinlerinden hangisinde uzmanlaşmak istediklerini nasıl açıklamışlardır?

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Hangi Sosyal Bilim Disiplininde Uzmanlaşmak İstediklerine Yönelik Düşünceleri

Sosyal Bilimler Disiplinleri	f
Tarih	12
Coğrafya	39
Ekonomi	7
Sosyoloji	18
Siyaset Bilimi	3
Psikoloji	46
Arkeoloji	-
Hukuk	-
Antropoloji	-
Sanat Tarihi	22

Okul öncesi öğretmen adaylarına Sosyal Bilimlerin bir disiplininde uzmanlaşmak isteseler hangisini seçecekleri sorulduğunda öğretmen adaylarının “psikoloji ve coğrafya” disiplinlerinde diğer alanlara göre daha fazla istekli oldukları söylenebilir. Öğretmen adayları “arkeoloji, hukuk ve antropoloji” disiplinlerini

hiç seçmezken “siyaset bilimi ve ekonomi” disiplinlerine karşı fazla rağbet göstermemişlerdir. Öğretmen adaylarından bazılarının cevapları şöyledir:

Kendimi sanat alanında yetiştirmek isterim. Çünkü hem mesleki gelişimime hem de bana faydası var. Sanatın her dalını seviyorum. Beni dinlendirdiğini hissediyorum. 16ÖA

Açıkçası hiçbirinde tam uzmanlaşacak kadar çok ilgim yok. Ama insanların geçmişlerini kültürlerini tanıması gerektiğini düşünüyorum. O nedenle hangi alanda olursa olsun her vatandaş tarih konularını bilmeleri gerekir. Bende uzmanlaşmak istesem tarihi seçerdim. 33ÖA

Psikoloji bilimi üzerine yetişmek isterdim. Hem kendimi bu alana yakın hissediyorum hem de öğretmeni olacağım çocukları anlamama ve çevremi anlamama yardımcı olacağımı düşünüyorum. 54ÖA

Siyaset bilimini öğrenmek isterdim. Çünkü siyaset hayatımıza yön veren ve gündelik yaşama anlam kazandıran insanlığın varlığı için gerekli gördüğüm bir alan. Bizi yöneten insanları biz seçiyorsak bunu bilinçli yapmalıyız. Gündemi takip etmeliyiz. Bu yüzden ben okuduğumu, duyduğumu tartışmak, yorumlamak için siyaset bilimini öğrenmek isterim. 69ÖA

Her insan ekonomi ile ilgili işler yapar. Bilse de bilmese de ekonomiyi yaşar, konuşur. O nedenle ben ekonomi konularında bilinçli hareket etmek istiyorum diyen herkes ekonomiyi iyi öğrenmelidir. 73ÖA

Küçüklüğümde beri coğrafyayı çok severim. Dünyayı gezmek, keşfetmek en büyük hayalim. Gittiğim yerlerin coğrafi güzelliklerini mutlaka fotoğraf çekerek ölümsüzleştiririm. Coğrafya ayrıca öğretmeni olacağım çocuklar için de coğrafya yararlı bir alan. O nedenle bu alanda kendimi gösterebileceğimi düşünüyorum. 135ÖA

Ben sosyoloji alanında uzman olmak isterim. Sosyoloji toplum bilimidir ve insanları doğru anlayabilmenin anahtarıdır. Ben de bir öğretmen olarak sosyoloji alanında kendimi yetiştirmek ve hatta yüksek lisans yapmak isterim. 146ÖA

Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlere yönelik görüşlerinin alınması hedeflenen bu araştırmanın sonuçlarını genel olarak değerlendirmek gerekirse, Okul öncesi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlere yabancı olmadığı, ilgi duyduğu ve olumlu görüş taşıdıkları söylenebilir.

Okul öncesi öğretmen adaylarına kendilerini hangi bilim dalına yakın hissettikleri ve bunun nedeni sorulduğunda, öğretmen adaylarının birbirine eşit orada Fen ve Sosyal Bilimler alanlarına kendilerini yakın hissettikleri görülmüştür. Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında Sosyal Bilimlerle ilgili fazla ders olmamasına rağmen diğer alanlar kadar ilgi gördüğünü söylemek mümkündür. Ayrıca öğretmen adaylarının Sosyal Bilimleri açıklamaları istendiğinde Sosyal Bilimleri doğru ve anlaşılır şekilde açıkladıklarını ve Sosyal Bilimler ile ilgili olumlu metaforlar geliştirdiklerini söylemek mümkündür. Araştırmalar da Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi öğretmen adaylarının Sosyal Bilimler ve bazı disiplinleri (tarih, coğrafya, sosyoloji) ile ilgili olumlu görüşleri olduğunu göstermektedir (Akhan, Kılıçoğlu ve Gedik, 2014; Tuna ve Budak, 2013; Geçit ve Gencer, 2011; Öztürk, 2007; Demircioğlu, 2006).

Araştırma sonuçlarına göre ayrıca öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlerin disiplinlerinin okul öncesi dönemde gösterilmesi ile ilgili görüşleri alındığında çalışma grubundaki adayların hepsinin tarih ve coğrafya disiplinleri ile ilgili okul öncesi dönemde etkinlik olması yönünde görüş bildirdiği görülmüştür. Bu sonuç ile okul öncesi eğitimde tarih ve coğrafya disiplinlerine yönelik araştırmalar arasında benzerlik bulunmaktadır. Güler ve Tuğrul (2007) okul öncesi dönemdeki çocukların birçok deneyimin doğrudan coğrafya ve tarih ile ilişkilendirilebileceği üzerinde durmaktadırlar. Benzer şekilde Can Yaşar ve diğ. (2012), okul öncesi dönemde coğrafya eğitiminin önemini vurgulamışlardır. Yapılan araştırmalar okul öncesi dönemde çocukların coğrafya ve tarihle ilgili kavramları öğrenebileceğini göstermektedir (Coşkun-Keskin ve Daysal-Ersoy, 2012; Coşkun-Keskin ve Kirtel, 2012; Gollidge, Marsh ve Battersby, 2008; Kalogiannakis ve Violintzi, 2012).

Çalışma grubundaki en düşük katılım ise siyaset biliminin okul öncesinde gösterilmesi ile ilgili olmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarının genel olarak okul öncesi dönemi çocukları için Sosyal Bilimlerin disiplinlerinden yararlanarak çocuklara etkinlikler yapılmasının onları hayata hazırlarken yararlı olacağı yönünde görüş bildirdiğini söyleyebiliriz.

Okul öncesi öğretmen adayları Sosyal Bilimlerin Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında olması ile ilgili olarak da, öncelikle psikoloji biliminin programlarında olmasına tam katılım göstermişlerdir. Zaten programlarında zorunlu dersler kapsamında olan psikoloji için öğretmen adaylarının olumlu görüş içerisinde olmaları sevindirici bir sonuçtur. Öğretmen adaylarının bu derse tam katılım göstermelerinin başka bir nedeni ise çocuk psikolojisine olan ilgileri ile açıklanabilir. Öğretmen adayları sanat tarihi ve sosyoloji için de yüksek katılımı programlarında görmek istedikleri dersler arasında bu disiplinleri

söylemişlerdir. Öğretmen adaylarının programlarında adı geçen bilimlerle ilgili dersleri olması onların bu dersler hakkında da olumlu görüşleri olduğunu göstermektedir. Okul öncesi öğretmeni yetiştiren lisans programında coğrafya disiplini ile ilgili programlarında ders olmasına yüksek bir katılımı olumlu görüş bildirmişlerdir. Ünlü ve Alkış (2006) tarafından yapılan bir araştırmada da okul öncesi öğretmeni yetiştiren lisans programında coğrafya eğitimi gereksinimi vurgulanmıştır. Buna göre Okul Öncesi Eğitim Programında coğrafya gibi Sosyal Bilimlerle ilgili derslere ihtiyaç olduğunu söylemek mümkündür.

Öğretmen adayları programlarında olmasını istedikleri Sosyal Bilim disiplinlerinden en düşük katılımı siyaset bilimi ve ekonomi disiplinlerine göstermişlerdir. Ancak burada düşük katılımın aksine öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu (n:92) Okul öncesi dönemdeki çocuklara ekonomi eğitiminin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu dönemde ekonomi eğitiminin önemli ve gereklidir. Çünkü çocuklar hem gerçek hayatta hem de oyun aracılığıyla ekonomi ile ilgili düşünceler oluşturmaya başlar (Heroman ve Bickart, 2002: 2). Marilyn Kourilsky (1977)'a göre ekonomi okul öncesindeki çocuklara bile öğretilir. Kourilsky, sömestr boyunca her gün 30 dakikalık ekonomi aktiviteleri ile Çocuk Ekonomisi Programına katılan çocukların kontrol grubundaki çocuklardan önemli bir şekilde daha iyi performans gösterdiklerini bulmuştur. Öğretmen adaylarının bu konuda bilinçli olmaları olumludur. Öte yandan ekonomi eğitimi zor bulmaları ya da bu konuda yeterli bilgiye sahip olmamaları gibi nedenlerle öğretmen yetiştirme lisans programında bu dersi görmek istemedikleri düşünülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarına son olarak Sosyal Bilimlerin bir disiplininde uzmanlaşmak isteseler hangisini seçecekleri sorulduğunda öğretmen adaylarının “psikoloji ve coğrafya” disiplinlerinde diğer alanlara göre daha fazla istekli oldukları görülmektedir. Öğretmen adayları “arkeoloji, hukuk ve antropoloji” disiplinlerini hiç seçmezken, “siyaset bilimi ve ekonomi” disiplinlerine karşıda fazla rağbet göstermemişlerdir.

Öğretmen adaylarının arkeoloji, hukuk ve antropoloji disiplinlerini lisans programında istememelerine rağmen okul öncesi dönemde bu disiplinlere yönelik eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum bu alanlara kendilerine uzak görmelerinden kaynaklanabilir. Diğer taraftan Okul Öncesi Eğitim Programında müze ziyaretleri yer almaktadır (MEB, 2013: 45). Müze ziyaretleri aracılığıyla arkeoloji, antropoloji gibi disiplinlerle ilgili farkındalık oluşturmak hedeflenmektedir. Benzer şekilde hukuk disipliniyle ilgili çocuk hakları okul öncesi öğretmenleri için oldukça önemli bir konudur. Neslitürk ve Ersoy (2007: 255) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının okul öncesi dönemde uygun etkinliklerle çocuk hakları eğitimi verilebileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Başka bir araştırmada ise Türkoğlu ve Gültekin, Akduman (2013) okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk hakları konusunda bilgiye gereksinim duydukları saptamışlardır. Bu noktada okul öncesi dönemdeki çocukların arkeoloji, hukuk ve antropoloji gibi disiplinlerde eğitimlerinin etkili olabilmesi, öğretmen adayların bilgi ve uygulamaları ile yakından ilişkilidir. Bu nedenler öğretmen adaylarının bu disiplinlerle ilgili bilgileri önemlidir.

Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı incelendiğinde (YÖK, 2007); Psikolojiye Giriş (1.sınıf 1.dönem), Eğitim Felsefesi ve Eğitim Psikolojisi (1.sınıf 2.dönem), Eğitim Sosyolojisi (2.sınıf 1.dönem), Okul Öncesinde Görsel Sanatlar Eğitimi (2 .sınıf 1.dönem), Türk Eğitim Tarihi (2.sınıf 2.dönem), Topluma Hizmet Uygulamaları (3.sınıf 2.dönem) derslerinin ve önerilen bazı seçmeli derslerin Müze ve Çocuk, Tarihsel Süreçte Çocuk, Çocuk Hukuku, Sosyal Psikoloji gibi Sosyal Bilimler kapsamındaki disiplinlerle ilişkili olduğu söylenebilir. Okul Öncesi Programı incelendiğinde çocukların “sosyal ve duyuşsal gelişimi” ile ilgili birçok kazanımın Sosyal Bilimlerle ilişkili olduğu söylenebilir. Örneğin Okul Öncesi Eğitim Programında (MEB, 2013), çocuğun kendini tanıması, kendini ifade etmesi, başkalarının duygularını açıklaması (Kazanım 1,2,4) psikoloji, kendisinin ve başkalarının haklarını koruması (Kazanım 6) hukuk, farklı kültürel özellikleri açıklar (Kazanım 9) tarih, antropoloji, sorumluluklarını yerine getirir (Kazanım 10) ekonomi, değişik ortamlardaki kurallara uyması ve başkalarıyla sorunlarını çözer (Kazanım 12, 17) sosyoloji ve hukuk, estetik değerleri korur ve sanatsal eserlerinin değerini fark etmesi (Kazanım 13, 14) tarih ve sanat, farklılıklara saygı gösterir ve toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar (Kazanım 8, 16) psikoloji ve sosyoloji disiplinlerinden yararlandığı söylenebilir. Bu doğrultuda okul öncesi dönem çocuklarının öğretmeni olacak adaylarının hizmet öncesi dönemde Sosyal Bilimler alanında yeterli eğitim almalarının önemli olduğunu söylemek mümkündür. Elbette öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlerin her bir disiplinine ilişkin lisans programında ders almaları mümkün değildir. Ancak öğretmen adaylarının bu alandaki bilgi ve deneyimlerini arttırmaya yönelik derslerin lisans programı içinde daha fazla yer alması önerilebilir. Ya da öğretim amacıyla Sosyal Bilimlerden seçilmiş, basitleştirilmiş ve düzenlenmiş konular, bilgiler bütünü (Köstüklü, 1999: 11) olan Sosyal Bilgiler ile ilgili bir ders Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programına konularak öğretmen adaylarının istifade etmesi sağlanabilir. Diğer taraftan araştırmada elde edilen başka bir bulgu ise öğretmen adaylarının Sosyal Bilimlerdeki bazı disiplinlerin Okul Öncesi Eğitim Programında olmasını istedikleri yönündedir. Öğretmen adaylarının bu görüşlerine de uygun olarak okul öncesi dönemden itibaren Sosyal Bilimlere ilişkin etkinliklerin daha çok yapılması, yapılan bu etkinliklerin daha

etkili olabilmesi için okul öncesi eğitim programında Sosyal Bilimlerin disiplinlerine etkinlik olarak yer verilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- AKHAN, N. Emel, KILIÇOĞLU, Gökçe ve GEDİK, Hatice (2014). "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimlere Yönelik Metaforları", *Turkish Studies*, 9(8), s. 73-90.
- BAYHAN, Pınar, YÜKSELEN, Arzu ve KAYSILI Bahar, K. (2007). "Çocukların Ekonomiyle İlgili Kavramlara Yönelik Algılarının Yaşlara Göre İncelenmesi", *Eğitim ve Bilim*, 32(143), s. 3-12.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, ÇAKMAK, Ebru. K., AKGÜN, Ö. Erkan, KARADENİZ, Şirin, ve DEMİREL, Funda (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Pegem A Akademi.
- CAN YAŞAR, Münevver, İNAL, Gözde, UYANIK, Özgün ve YAZICI, Hakkı (2012). "Okul Öncesi Dönemde Coğrafya Eğitimi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), s. 70-87.
- COŞKUN KESKİN, Sevgi ve DAYSAL-ERSOY Duygu (2012). "Erken Çocukluk Döneminde Sosyo- Kültürel Eğitime Dair Örnek Bir Çalışma: Mimar Sinan", *International Online Journal of Educational Sciences*. S. 4, s. 117 -130.
- COŞKUN KESKİN, Sevgi ve KIRTEL, Ayşegül. (2012). "Erken Çocukluk Döneminde Türk Kültürüne Ait Sanat Örnekleri Aracılığıyla Sosyo-Kültürel Eğitim", *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), s. 32-51.
- DEMİRCİOĞLU, İsmail, H. (2006). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilimler Hakkındaki Görüşleri", *Bilgi*, S. 36, s. 113-124.
- FROMBOLUTI, Carol, S. and SEEFELDT, Carol (1999). "Early Childhood: Where Learning Begins Geography". Erişim Tarihi: 20.02.2013. <http://www2.ed.gov/PDFDocs/geography.pdf>.
- GEÇİT, Yılmaz ve GENCER, Gülşah (2011). "Sınıf Öğretmenliği 1. Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Algılarının Metafor Yoluyla Belirlenmesi (Rize Üniversitesi Örneği)", *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 23, s. 1-19.
- GIANINNO Lawrence and CRITTENDEN Victoria L. (2005). "Assessing Shared Understanding of Economic Exchange Among", *Children and Adults, Psychology & Marketing*, 22(7), s. 551-576.
- GOLLEDGE, Reginald, MARSH, Meredith and BATTERSBY, Sarah (2008). "A Conceptual Framework for Facilitating Geospatial Thinking", *Annals of the Association of American Geographers*, 98(2), s. 285-308.
- GÜLER, Tülin ve TUĞRUL, Belma (2007). "Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Sosyal Çalışma Alanında Tarih ve Coğrafya Eğitimi", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(33), s. 29-35.
- HANNIBAL, Mary. Z., VASİLIEV, Ren and LİN, Qiuyun. (2002). "Teaching Young Children Basic Concepts of Geography: A Literature-Based Approach". *Early Childhood Education Journal*, 30(2), s. 81-86.
- HEROMAN, Cateand BICKART, Tony. (2002). "Social studies in early childhood. Social studies for ages 3-5". Erişim Tarihi: 20. 02. 2013. <http://www.uwacadweb.uwyo.edu>.
- KALOGIANNAKIS, Michail. & VIOLINTZI, Angelika. (2012). "Intervention Strategies for Changing Preschool Children's Understandings about Volcanoes", *JES4 Winter*, s. 12-18.
- KOURILSKY, Marilyn. L. (1977). "The Kinder-Economy: A Case Study Of Kindergarten Pupils' Acquisition of Economic Concepts". *Elementary School Journal*, 77(3), s. 182-191.
- KÖKEN, Nevzat (2002). "Sosyal Bilgiler Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 8, s. 137- 147.
- KÖSTÜKLÜ, Nuri (1999). *Sosyal Bilimler ve tarih öğretimi*. Konya: Günay Ofset.
- MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Erişim Tarihi: 14. 02. 2013. <http://tegm.meb.gov.tr/www/okul-oncesi-egitim-programi-ve-kurul-karari/icerik/54>.
- MILES, Matthew. B. and HUBERMAN, A. Michael. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- MINDES, Gayle. (2005). "Social Studies in Today Early Childhood Curricula", *Beyond the Journal Young Children on the Web*. September 1- 8. Erişim Tarihi: 20.02.2013. <http://naeyc.org/files/yc/filer/200509/MindBTJ905.pdf>
- NESLİTÜRK, Seviye ve ERSOY, A. Figen (2007). "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çocuk Haklarının Öğretimine İlişkin Görüşleri", *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(2), s. 245-257.
- O'HARA, Mark. (2004). *Teaching 3-8 Meeting the Standart for Initial Teacher Training And Induction*. London: Library of Congress Cataloging-in- Publication Data.
- ÖZTÜRK, Çağrı (2007). "Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının "Coğrafya" Kavramına Yönelik Metafor Durumları", *Ali Evran üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), s. 55-69.
- SCHOENFELDT, Melinda (2002). "Geographic Literacy And Young Learners". *The Educational Forum*, 66(1), s. 26-3.
- SEEFELDT, Carol (2005). *Social Studies For The Preschool/Primary Child*. New Jersey: Pearson Education, inc.
- TÜRKOĞLU, Didem., GÜLTEKİN AKDUMAN, Gülümser. (2013). "Üniversitelerin Okul Öncesi Eğitimi Programlarında "Çocuk Hakları" Dersi ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi", *ACED Uluslararası Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, 1(2), s. 56-68. Doi: 10.17359/ACED.201329226
- TUNA, E. Yasemin ve BUDAK, M. Fatma. (2013). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının "Tarih" Kavramına İlişkin Algılarının Mecazlar / Metaforlar Yardımıyla Analizi", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), s. 609-642.
- ÜNLÜ, Mehmet (2001). "Okul Öncesi Eğitim Programında Öğrencilere Kazandırılan Coğrafya Eğitimi", *Marmara Coğrafya Dergisi*, 3(2), s. 87 -100.
- ÜNLÜ, Mehmet ve ALKİŞ, Seçil (2006). "Okul öncesi Öğretmenliği Programlarında Coğrafya Derslerinin Gerekliğinin İrdelenmesi", *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 14, s. 17-28.
- WALLACE, Melanie (2006). *Social Studies All Day, Every Day in The Early Childhood Classroom*. Canada: Cengage Learning
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- YÖK (2007). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Programları. Ankara: Yükseköğretim Kurumu. Erişim Tarihi: 14. 02.2013. <https://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M+FAK%C3%9CLTES%C4%B0%20%C3%96%C4%9ERETMEN+YET%C4%B0%C5%9ET%C4%B0RME+L%C4%B0SANS+PROGRAMLARI.pdf/054dfc9e-a753-42e6-a8ad-674180d6e38>

